

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657

ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

ACCOUNTING PRINCIPLES IN INNOVATION MANAGEMENT

Братчук Л.М.

кандидат економічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу аграрної економіки і продовольства,
Національна академія аграрних наук України

У статті проаналізовано та систематизовано наукові підходи до формування принципів бухгалтерського обліку та управління інноваційною діяльністю. Виявлено відношення принципів фінансового та управлінського (стратегічного) обліку до процесів обліку інноваційної діяльності. Запропоновано нові принципи бухгалтерського обліку та інноваційної діяльності в її управлінні.

Ключові слова: бухгалтерський облік, управлінський облік, інноваційна діяльність, принципи бухгалтерського обліку.

В статье проанализированы и систематизированы научные подходы к формированию принципов бухгалтерского учета и управления инновационной деятельностью. Выявлено отношение принципов финансового и управленческого (стратегического) учета к процессам учета инновационной деятельности. Предложены новые принципы бухгалтерского учета и инновационной деятельности в ее управлении.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, управленческий учет, инновационная деятельность, принципы бухгалтерского учета.

Scientific approaches to the essence of the principles in the accounting system and management innovation activity analyzed and systematized in article. Discovered respect the financial and management (strategic) account to the account of the innovation activity. The new accounting principles in the management of innovative activity proposed.

Keywords: principles, accounting, management (strategic) account, innovation activity, management of innovation activity.

Постановка проблеми. В сучасних умовах суб'єкти господарювання віддають перевагу новим методам управління знаннями; управління сучасними змінами в бізнес-середовищі. Тобто активізації та втіленню в практику інноваційної діяльності, яка потребує відповідного обліково-аналітичного забезпечення. Така діяльність в системі бухгалтерського обліку повинна ґрунтуватись на певних теоретичних засадах, концепціях, відповідати чітким правилам і принципам, забезпечувати інформаційні потреби управління тощо.

Інноваційна діяльність, як і будь-яка інша діяльність, визначається певними принципами. Дослідники виділяють різні принципи інноваційної діяльності, якими слід керуватися під час її здійснення та управління. Нами систематизовано та доповнено ті принципи [1; 2], які найбільш відповідають сучасним вимогам управ-

ління, зокрема економії, ритмічності, адаптації, взаємоузгодженості, ризику, масштабності, прибутковості, саморозвитку, динамічності, самоорганізації, саморегуляції, креативності, перманентності, реалізації інноваційної політики підприємства.

Система бухгалтерського обліку також базується на принципах, які ще називають вимогами або допущеннями. Принцип з переводу – це принцип (от лат. «principium» – початок, основа, походження, первопричина) – вихідні умови, сукупність вихідних базових положень, ідей, відповідно до яких вона функціонує [3, с. 947].

Загальноновизнано, що в теорії бухгалтерського обліку принципи є складовою концептуальних основ обліку. Вони в сукупності із постулатами, методами, процедурами, правилами продукують методологію бухгалтерського обліку. Щодо цього Н.М. Малюга відзначає: «Принципи

як елемент регулювання методології бухгалтерського обліку тлумачаться як правила, інструкції, вимоги, рекомендації, обмеження, якісні характеристики, а також як основоположні концепції» [4, с. 414–422].

Тобто принципи бухгалтерського обліку – це фундамент, базисне положення бухгалтерського обліку. Принципи закладені в основі визначених правил ведення бухгалтерського обліку та формування показників фінансової звітності. Крім того, вони є основою для розроблення облікової політики на підприємстві.

Принципи як методологічна складова формуються, виходячи із визначених цілей бухгалтерського обліку, які перш за все орієнтовані на реалізацію цілей власника. Якщо проаналізувати принципи бухгалтерського обліку в різних країнах, то можна стверджувати, що в їх основі закладені ідентичні сутнісні ознаки (повнота висвітлення, надійність, правдивість, послідовність, безперервність, суттєвість тощо). Визначені принципи є характерними для кожної країни та враховують особливості її економічного розвитку. Крім того, ці принципи є базовою основою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Місією бухгалтерського обліку як інформаційної системи є забезпечення правдивою, релевантною інформацією як реальних, так і потенційних користувачів бухгалтерської інформації. Проте в сучасних умовах інформаційні запити користувачів постійно змінюються, як і змінюються їх пріоритети. Такі нові запити впливають на формування внутрішньої побудови методології бухгалтерського обліку і, відповідно, її методологічних інструментів, а саме методів, способів, прийомів, принципів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання методології бухгалтерського обліку та її методологічних інструментів розглядали багато вітчизняних вчених, серед яких слід назвати таких, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.М. Жук, С.Ф. Легенчук, Н.М. Малюга, М.А. Проданчук, М.М. Шигун, В.О. Шевчук.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас потребують глибших досліджень питання сутності та порядку застосування принципів бухгалтерського обліку, зокрема, в управлінні інноваційною діяльністю.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є вивчення та систематизація наукових підходів до формування принципів бухгалтерського обліку, виявлення відношення принципів фінансового та управлінського (стратегічного) обліку до процесів обліку інноваційної діяльності, розробка пропозицій щодо їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети у статті розглядаються такі питання: уточнення змісту принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності; аналіз та уточнення змісту принципів управлінського (стратегічного) обліку; визначення принципів управління інноваційною

діяльністю; обґрунтування нових принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в управлінні інноваційною діяльністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Чинне законодавство визначає такі принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, як обачність; повне висвітлення; автономність; послідовність; безперервність; нарахування та відповідність доходів і витрат; превалювання сутності над формою; історична (фактична) собівартість; єдиний грошовий вимірник; періодичність.

Як нами було відзначено, такі принципи є базовими нормативними правилами, якими слід керуватися під час здійснення господарських операцій, зокрема операцій інноваційної діяльності в системі бухгалтерського обліку. Тому розкриємо більш детально ці принципи.

Принцип превалювання сутності над формою. Згідно з цим принципом обліковують всі господарські операції відповідно до їх сутності, хоча на практиці є приклади домінування юридичного законодавства. Найліпший варіант – відображати в бухгалтерському обліку господарську операцію і за сутністю, і законно. Як приклад, недостовірне відображення в первинних документах інформації, пов'язаної з дослідженнями і розробками за їх сутністю. Як наслідок, це приводить до завищення (заниження) активів.

Серед науковців та практиків існує думка про невідповідність принципу достовірності такому принципу, як превалювання сутності над формою. Тому вони вважають, що принцип превалювання сутності над формою не потребує окремого виділення.

Принцип нарахування та відповідність доходів та витрат. За цим принципом регулюється момент визнання доходів і витрат, зокрема результати господарських операцій відображаються в момент їх здійснення, а не тоді, коли надходять кошти від здійснення таких операцій. Це дає можливість користувачам отримувати інформацію як про здійснені господарські операції, так і про зобов'язання, які слід виконувати у майбутньому. Але на практиці виникають неточності стосовно відображення (завищення, заниження) доходів і витрат та віднесення їх до доходів і витрат майбутніх періодів. Так, інноваційна діяльність характеризується різноманітністю і довготривалістю. При цьому на практиці виникають питання щодо правильності формування та списання витрат на дослідження і розробки, зокрема списання їх на поточні витрати, витрати майбутніх періодів чи капіталізації у складі нематеріальних активів, інноваційної продукції тощо.

Принцип послідовності передбачає застосування із року в рік єдиної облікової політики. Тобто застосування вибраних методів обліку та оцінки до об'єктів обліку. Їх зміна дозволяється в разі зміни законодавства та якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або

операцій у фінансовій звітності підприємства. Про ці зміни зазначається в примітках до річної фінансової звітності, а також вони повинні бути обґрунтовані. Щодо сфери інноваційної діяльності вказуються зміни, які пройшли в методах оцінки та обліку об'єктів інноваційної діяльності.

Принцип обачності. Основна мета цього принципу – застосовувати для бухгалтерського обліку методи оцінки об'єкта, що дають можливість запобігти заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства. Як приклад, висока репутація, фірмова марка підприємства та його людський капітал не відображаються як активи. Як наслідок, це впливає на застосування наступного принципу – *історичної (фактичної) собівартості*, коли перевага віддається саме цьому принципу. Відомо, що інвестори, кредитори зацікавлені в об'єктивній реальній оцінці підприємства, зокрема майна, а не оцінці майна минулих періодів. При цьому важливим моментом є доцільність фіксування оцінки на певний об'єкт обліку в наказі про облікову політику.

Як вихід із цієї ситуації Л.А. Чайковська пропонує до складу принципів віднести поняття справедливої вартості – як вартості майна, зобов'язань, капіталу підприємства, що визначена на основі пріоритетів поточного економічного наповнення фактів господарської діяльності над його юридичною формою. Це дасть змогу визначити потенційну цінність підприємства на основі інформаційного відображення відносин, які склалися в процесі формування активів і пасивів [5].

С.Ф. Легенчук пропонує в окремих моментах, а саме тоді, коли оцінка активів, для яких «оцінка на основі додавання витрат не є нормальною», «відходити» від застосування принципу історичної собівартості та оцінювати їх за справедливою вартістю [6, с. 25].

Проте німецькі автори пропонують нейтральний підхід до принципу оцінки. Такий принцип вони називають індивідуальною оцінкою, згідно з яким активи і зобов'язання повинні оцінюватися незалежно.

Принцип повного висвітлення засвідчує повноту інформації про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, які впливають на прийняття рішень. Тобто користувачам повинна бути надана правдива, своєчасна та прозора інформація про інтелектуальні активи та результати інноваційної діяльності підприємства.

На думку М.А. Проданчука, принципи обачності та повного висвітлення мають неузгоджений характер та частково суперечать один одному. Враховуючи, що в національних стандартах бухгалтерського обліку відсутній критерій щодо розкриття інформації, що є суттєвою, автор запропонував віднести принцип повного висвітлення до складу якісних характеристик [7, с. 124].

Слід зазначити, що принципи автономності, безперервності, єдиного грошового вимірника та періодичності теоретично обґрунтовані, їх дотримуються на практиці. Хоча серед таких принципів є певні невідповідності.

Принцип безперервності засвідчує продовження діяльності підприємства, що надає йому надійності та перспективності. Щодо цього Я.В. Соколов та С.М. Бичкова наголошують на тому, «що принцип безперервності діяльності ігнорує очевидне – неминуче припинення діяльності фірми» [8, с. 17].

Застосування принципу безперервності діяльності пов'язано із дотриманням інших принципів бухгалтерського обліку, що сприятиме ефективному функціонуванню системи бухгалтерського обліку та інвестиційній привабливості підприємства. Так, у разі припинення інноваційної діяльності (як основної діяльності) підприємства виникає проблема оцінки інноваційних активів, які не відповідатимуть принципу історичної (фактичної) собівартості.

На думку С.Ф. Легенчука, розглядаючи досягнення у сфері фізики, одним із можливих напрямів розвитку філософських основ бухгалтерської науки може визначити здійснення інтерпретації та застосування в обліку принципу корпускулярно-хвильового дуалізму. Застосування цього принципу означає, що, з одного боку, господарську діяльність можна розглядати як потік перервних фактів господарського життя, які в багатьох випадках проявляють властивості безперервних хвиль (уособлюють собою безперервну діяльність [9].

Принцип автономності – підприємство розглядається як самостійна одиниця, тобто відокремлено від своїх органів управління і від інших підприємств. Тому в обліку повинні відображатися активи, зобов'язання та капітал тільки даного підприємства. Особливо це стосується прав на об'єкти інтелектуальної власності працівників підприємства та інших суб'єктів господарювання.

Принцип єдиного грошового вимірника як базовий є в основі всіх господарських операцій на підприємстві. Проте внутрішні та зовнішні користувачі зацікавлені в інформації як фінансового, так і нефінансового характеру. Наприклад, важливою є інформація про результати інноваційної діяльності, зокрема апробовані та впроваджені об'єкти інноваційної діяльності, об'єкти права інтелектуальної власності захищені охоронними документами, частка реалізованих об'єктів інноваційної діяльності, творчий потенціал працівників тощо. Такими можливостями наділена система управлінського (стратегічного) обліку тощо.

Принцип періодичності – застосування розподілу господарської діяльності на певні періоди для складання фінансової звітності. Подання фінансової звітності щоквартально та за рік регулюється законодавчо. Але для потреб

управління потрібна оперативна, кваліфікована та найдокладніша інформація різного характеру, зокрема щодо результатів та розвитку інноваційної діяльності. При цьому слід також врахувати безперервність діяльності підприємства.

Такі невідповідності та неточності у визначених принципах бухгалтерського обліку призводять до їх невиконання повною мірою на практиці. Щодо цього Н.Н. Хахонова зазначає, «що одночасно виконувати всі принципи інколи не має можливості, оскільки між ними простежується певне протиріччя. В конкретному випадку бухгалтеру слід віддавати перевагу найбільш значимим принципам <...> і керуватися при цьому принципом релевантності (доречності). Цей принцип можна визначати як вибір в ролі основних тих принципів, які дадуть можливість отримати найбільш корисну з точки зору користувача інформацію, необхідну для прийняття рішення» [10, с. 90].

М.М. Шигун, досліджуючи принципи бухгалтерського обліку, запропонувала для підвищення якості звітної інформації визначення принципів в бухгалтерському обліку здійснювати з відокремленням рівнів ведення обліку та складання звітності й виділяти, відповідно, принципи організації бухгалтерського обліку

(принципи комплексності, автономності, безперервності діяльності, раціональності, адекватності, імперативності), ведення бухгалтерського обліку (принципи подвійного відображення, відповідності, обачності, превалювання сутності над формою, історичної вартості, грошового вимірника, періодизації, послідовності, повноти, несуперечливості), принципи складання і подання фінансової звітності (достовірності, зрозумілості, суттєвості, взаємоузгодженості, відкритості, об'єктивності) [11, с. 200].

Погоджуємося з автором щодо визначення принципів в бухгалтерському обліку з відокремленням рівнів ведення обліку та складання звітності. Проте доцільно було б розкрити принципи управлінського, стратегічного та податкового обліку, які є складовими системи бухгалтерського обліку та мають практичне спрямування.

Слід відзначити, що нині майже врегульовані проблемні питання гармонізації фінансового та податкового обліку на законодавчому рівні. Тому більше уваги зосередимо на принципах управлінського (стратегічного) обліку. При цьому слід враховувати принципи, які мають певні особливості, виходячи зі специфіки інноваційної діяльності.

Як зазначає Л.В. Наподовська, «управлінський облік визначається як система, яка додає

Таблиця 1

Принципи бухгалтерського обліку та інноваційної діяльності в її управлінні

Складові	Бухгалтерського обліку та фінансової звітності	Управлінського (стратегічного) обліку	Управління інноваційною діяльністю
Мета	Надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів на підприємстві.	Оперативне забезпечення всіх рівнів управління необхідною інформацією для прийняття управлінських (стратегічних) рішень. <i>Для інноваційної діяльності:</i> забезпечення оперативною, кваліфікованою інформацією про операції інноваційної діяльності та її результати для прийняття тактичних та стратегічних інноваційних рішень.	Забезпечення інтелектуалізації виробництва, що враховує зміну завдань і принципів інноваційної діяльності для задоволення суспільних потреб в конкурентоспроможних товарах і послугах та отримання певного ефекту.
Принципи	Обачність; повне висвітлення; автономність; послідовність; безперервність; нарахування та відповідність доходів і витрат; превалювання сутності над формою; історична (фактична) собівартість; єдиний грошовий вимірник; періодичність.	Системність; періодичність; своєчасність; оперативність; адресність; аналітичність інформації; узгодженість; цілісність; відповідність доходів і витрат; результативність, відповідальність за прийняття рішень; комплексність; контрольованість; перманентність реалізацій стратегій.	Економічність; ритмічність; адаптивність; взаємоузгодженість; ризиковість; масштабність; прибутковість; саморозвиток; динамічність; самоорганізація; саморегуляція; креативність оцінки і врахування зовнішніх факторів; перманентність реалізації інноваційної політики підприємства.
Принципи	<i>прозорість*</i> .	<i>прозорість * цільового (стратегічного) спрямування*</i> .	<i>прозорість* цільового (стратегічного) спрямування*, науково-технологічний*</i> .

* запропоновано автором

цінність процесу безперервного удосконалення планування, проектування, вимірювання і функціонування систем фінансової й нефінансової інформації, що спрямовує дії менеджменту, мотивуючи поведінку, підтримує і створює культурні цінності, необхідні для досягнення стратегічних, тактичних і оперативних цілей організації» [12, с. 174].

Враховуючи, що управлінський облік покликаний забезпечувати всі рівні управління необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень, Л.В. Наподовська запропонувала принципи методологічного плюралізму; результативності; відповідальності за прийняття рішень; комплексності; різної собівартості для різних цілей; економічності [12, с. 176].

М.А. Проданчук розвив такі принципи управлінського обліку, як принципи аналітичності інформації, використання первинної інформації; періодичності відображення інформації; узгодженості; цілісності; бюджетного методу управління витратами; відповідності доходів і витрат [13].

Відомо, що сучасна облікова система повинна відповідати стратегічним цілям підприємства. Тобто надавати інформацію для здійснення стратегічного планування, стратегічного аналізу; створювати умови для стратегічного контролю. Таку систему обліку називають стратегічним обліком, яка повинна відповідати дотриманню таких принципів: «системності, систематичності, своєчасності, оптимальності, спрямованості» [14]. Дослідження питань обліку та принципів управлінського і стратегічного обліку не є метою нашої роботи, тому принципи в межах цих видів обліку нами не розмежовані.

На основі проведених досліджень нами систематизовано і удосконалено принципи бухгалтерського обліку, фінансової звітності і управлінського (стратегічного) обліку в управлінні інноваційною діяльністю. Їх дотримання підвищить якість інформації та сприятиме прийняттю управлінських (стратегічних) інноваційних рішень. Тому більш детально розкриємо запропоновані принципи бухгалтерського обліку (табл. 1).

Принцип цільового (стратегічного) спрямування. Досліджуючи теоретико-методологічні основи об'єктів обліку інноваційної діяльності, ми зробили висновок про необхідність врахування в ній стратегічних цілей. Така мета визначається інформаційними запитами внутрішніх та зовнішніх користувачів та впливає на формування цих запитів. Сприйняття таких інформаційних викликів відбивається на методологічних складових обліку інноваційної діяльності тощо [145].

Тому відповідно до принципу цільового (стратегічного) спрямування підприємство повинно мати головну (стратегічну) мету, виходячи із пріоритетності, зокрема визначену в інтересах

управління та пов'язану із її визнанням та обліковим відображенням.

На нашу думку, важливим принципом обліку є *транспарентність*, іншими словами, прозорість. Він полягає в тому, що інформація, яка створюється та продукується в системі бухгалтерського обліку, а також між економічними системами, є прозорою і зрозумілою для всіх учасників ринку. Дотримання такого принципу сприятиме усуненню інформаційної асиметрії в системі бухгалтерського обліку та економіці країни, що в кінцевому підсумку сприятиме прозорості та покращенню ведення бізнесу, зокрема на інноваційній основі.

Питання транспарентності обліку є важливими, особливо коли Україна прагне стати повноправним членом ЄС. Так, у тексті Директиви ЄС 2004/109 зазначається, що «емітенти цінних паперів повинні забезпечити відповідну транспарентність інформації для інвесторів. У 2013 році ця Директива була оновлена. Основні зміни стосуються як великих компаній, так і малих та середніх підприємств, які є учасниками фондового ринку ЄС. Для забезпечення прозорості та захисту прав інвесторів Директива передбачає дотримання основних принципів обліку; терміни, періодичність та формат подання звітності; розкриття та оприлюднення інформації» [16, с. 15].

Враховуючи необхідність забезпечення транспарентності обліку, як це вже пролангується в країнах Європейського Союзу, вважаємо, що тільки дотримання *принципу прозорості (транспарентності)* забезпечить транспарентність всієї системи обліку. Це дасть змогу забезпечити відповідний рівень об'єктивності та прозорості інформації для всіх зацікавлених користувачів, зокрема потреб управління.

На нашу думку, важливим є дотримання *науково-технологічного* принципу, особливо для управління інноваційною діяльністю. Такий принцип покликаний об'єктивно оцінити інноваційний (науковий) потенціал підприємства та адаптувати його до потреб управління. А також характеризується використанням результатів наукових та науково-технічних досліджень для реалізації інноваційних програм.

Висновки. Отже, принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності є важливою складовою методології бухгалтерського обліку та забезпечення її надійності. На основі проведених досліджень запропоновано принципи бухгалтерського обліку в управлінні інноваційною діяльністю, зокрема принципи транспарентності (прозорості), цільового (стратегічного) спрямування та науково-технологічний. Це дасть змогу забезпечити відповідний рівень об'єктивності та прозорості інформації для всіх зацікавлених користувачів, зокрема для прийняття стратегічних управлінських рішень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: [навч. посіб.] / С.М. Ілляшенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга»; К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.
2. Квасницька Р.С. Особливості інноваційної діяльності підприємств у сучасних умовах / Р.С. Квасницька, Н.С. Ардашкіна // Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту. – 2009. – № 6. – С. 249.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
4. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: [монографія] / Н.М. Малюга. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.
5. Чайковская Л.А. Современные концепции бухгалтерского учета (теория и методология): автореф. дисс. ... докт. экон. наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Л.А. Чайковская. – М., 2007. – 57 с.
6. Легенчук С.Ф. Модифікація принципів бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки / С.Ф. Легенчук // Школа професійного бухгалтера. – 2011. – № 1 (119). – С. 23–29.
7. Проданчук М.А. Принципи фінансової звітності в управлінні фінансовими ресурсами вітчизняного агробізнесу / М.А. Проданчук // Запровадження МСФЗ в Україні: проблеми та перспективи для аграрного сектору: міжнародна науково-практична конференція (ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН, 25 листопада 2011 року): збірник тез та виступів / відп. за вип.. Б.В. Мельничук. – К., 2011. – 438 с.
8. Соколов Я.В. Принцип непрерывности деятельности организации / Я.В. Соколов, С.М. Бычкова // Аудитор. – 2006. – № 5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gaar.ru/articles/52299>.
9. Легенчук С.Ф. Основи науки «бухгалтерський облік»: структурний аналіз / С.Ф. Легенчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/download/47167/43765>.
10. Хахонова Н.Н. Международные стандарты финансовой отчетности: [учебное пособие] / Н.Н. Хахонова. – 2002. – 208 с. – (Экономика и управление).
11. Шигун М.М. Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності: Семантика понять і змісту / М.М. Шигун // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2009. – № 3 (49). – С. 199–203.
12. Наподовська Л.В. Базові принципи управлінського обліку / Л.В. Наподовська // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 1 (139). – С. 173–180.
13. Проданчук М.А. Теоретико-методологічні засади управлінського обліку в системі управління підприємством / М.А. Проданчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaaf.org.ua>.
14. Довбуш А.В. Сутність та принципи стратегічного обліку та аналізу / А.В. Довбуш [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/106.pdf.
15. Братчук Л.М. Інноваційна діяльність: теоретико-методологічні підходи до формування об'єкта обліку / Л.М. Братчук // Економіка АПК. – 2016. – № 10. – С. 59–66.
16. Мельник Н.О. Транспарентність обліку як складова сприятливості ведення бізнесу в Україні / Н.О. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 4. – С. 10–16.